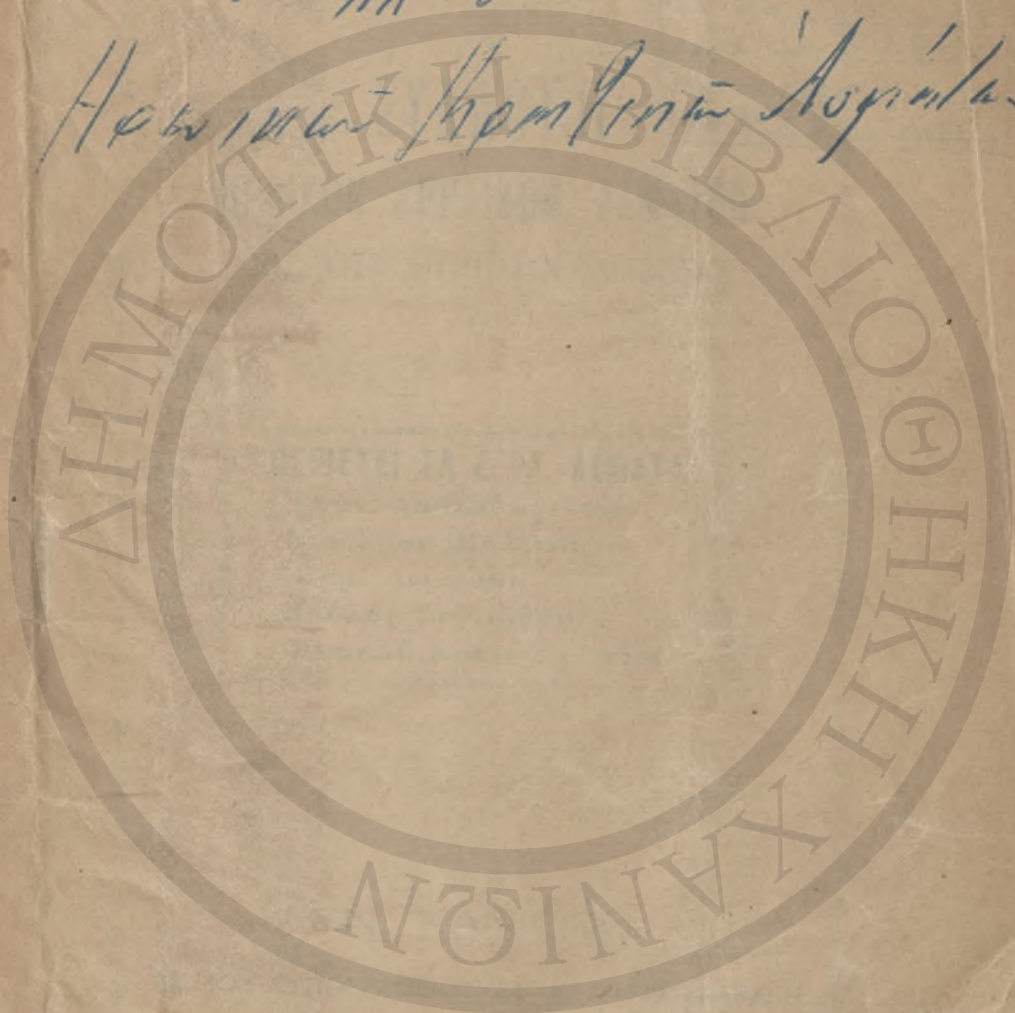

ΚΡΗΤΙΚΑ 865

no. 20 v. 21

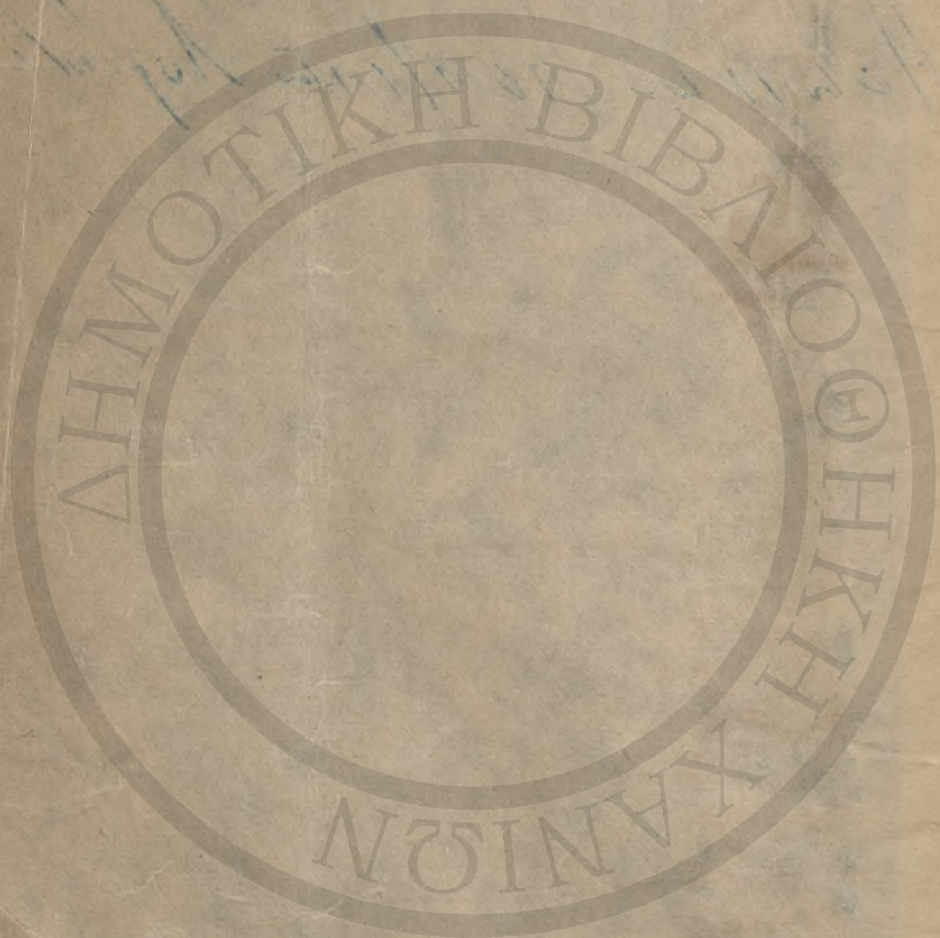
Απομνημόνευμα Κρητικής Νομοθεσίας

Χαρίς

1901

ΚΡΗΤΙΚΑ 865

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΧΑΝΙΩΝ -

Αδφ. αριθ. 65.536

Χρονολ. Είσαγ. 14-9-2009

Ειδικότης Δαδφ. Κουτσης

Αριθ. 398.8 / ΣΥΛ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΗΡΩΙΚΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΗΜΟΔΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΑ ΕΞΗΣ ΑΣΜΑΤΑ

Ίωάν. Δασκαλογιάννη

Νικολάου Μαλικούτη

Έμμ. Δεικτάκη

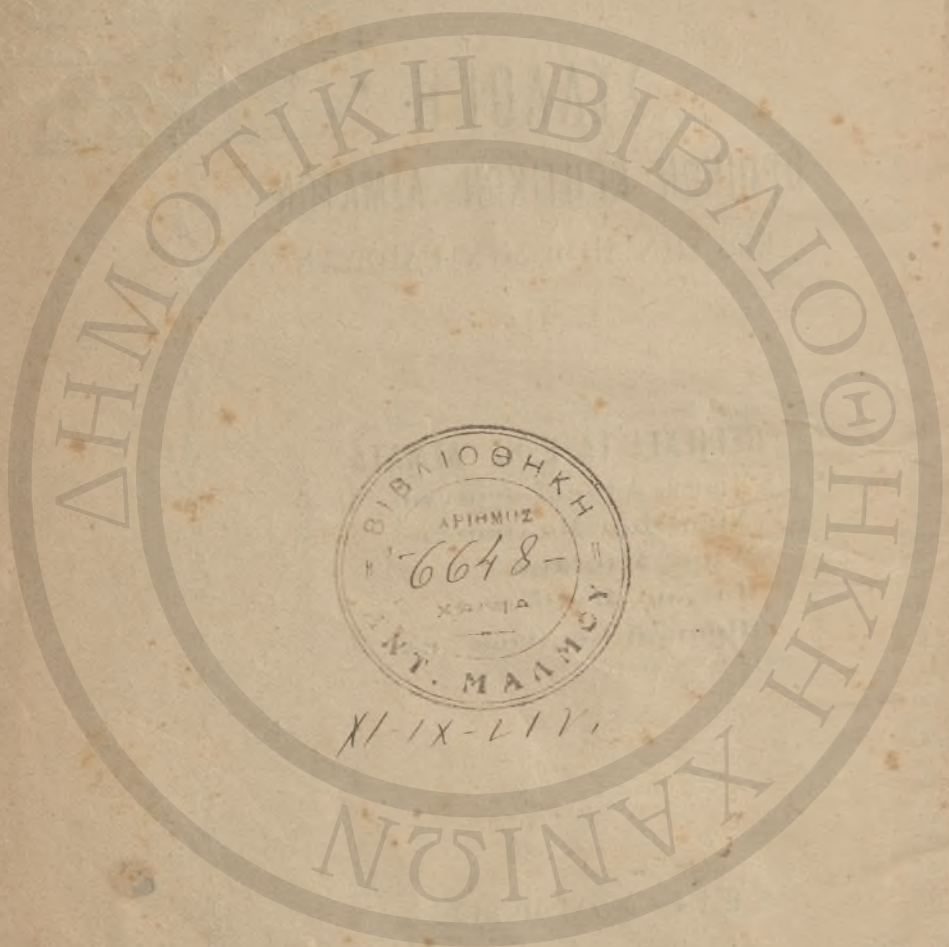
Παύλου Δευτιδάκης

Ήρακλῆ Κοκινίδη κλπ.

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΤ Α. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΑΚΗ

1901

XI-IX-LIV,

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΗΡΩΙΚΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΙΩΑΝ. ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

[Τὸ παρὼν ποίημα, εἰς τὸν Δασκαλογιάννην ἀναφερόμενον, συντομώτατον, ἄδειται εἰς τοὺς γάμους, ἐς ἑρτάς, κλπ. μετὰ μέλλουσας. Ἐλήφθη παρ' ἡμῶν ἐν τινὶ γάμῳ τῆς Ἰμβροῦ].

Ἄποῦ' χει νοῦν καὶ λοισμὸ, καὶ γῶσι 'ς τὸ κεφάλι,
 ὅς κάτση νὰ συλλογιστῆ τὸ Δάσκαλον τὸ Γιάννη,
 Ἄποῦ' τον πρῶτος τῶ Σφακιῶ καὶ πρῶτος νοικοκύρης,
 κ' ἄποῦ προσπάθειε νὰ γεινῆ ἡ Κρήτη Ρωμηροσύνη,
 Ὡ τὰ χίλια ἑρτακόσια καὶ ἐξήντα ἑννέα,,
 παναστατοῦν οἱ Σφακιανοί, πρᾶγματὰ ἔνι γραμένα'
 ὁ Ὑψηλάντης τῆ Βλινχιᾶς καὶ ὁ Μαυρομυγᾶλης,
 συνομωσία ἄκουε μὲ τὸ Δασκαλογιάννη.
 —Οἱ Βλάχ' ἐκίνηθήκασι μ' ἡ Μάνη δὲν ἐκινήθη,
 κ' ἔπεσεν οὐλὴ ἡ Τουρκιᾶ, εἰς τὰ Σφακιᾶ 'ς τὴ Κρήτη.
 —Κάθε γιορτὴ καὶ Κυριακὴ ἔβανε τὸ καπέλλο,
 κ' ἔλεγε τοῦ Προτόπαπα «τὸ Μόσκοβο θὰ φέρω»·
 —Ἐξάδερφε, Δάσκαλε Γιαννιό, σῶπαινε μὴν τὸ λέης,
 γὰ θὰ τ' ἄκουσ' ὁ βασιλεῖας, πολὺ τουρκιᾶ θὰ πέψη
 νὰ δίδωμε δοσίματα χαράτζια κάθε χρόνο,
 γιὰτι θὰ πέψη τὴ Τουρκιᾶ καὶ θὰ χαλάσ' ὁ κόσμος·
 —Ἐξάδερφε Πρωτόπαπα, δε δίδω γῶ χαράτζια,
 κ' ὅς πέψ' ὁ καπετὰ πασσᾶς χιλιάδες μπαιράκια,
 —Καὶ ὁ πασσᾶς ὡς τ' ἄκουσε πολὺ τοῦ βαρυφάνη,
 'ς τὴ πόλιν εἰς τοῦ βασιλεῖα ἔπεψε νὰ φερμάνι.
 Ἀφέντη βασιλεῖα μου, γράψέ μ' ἔντα νὰ κάμω,
 γῆ νὰ τὰ κάψω τὰ Σφακιᾶ γῆ νὰ τὰ ρεφουδάρω.

— καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔγραψε ντελόγκως νὰ κινήσῃς,
 νὰ τὰ ξεβγάλλῃς τὰ Σφακιά δροσιὰ νὰ μὴν ἀφήσῃς»
 ἔς τσ' εἰκοσιῆξε τ' Ἀπριλιοῦ μιὰν Παρασκευήν ἡμέρα,
 μπαίνουν οἱ Τούρκοι ἔς τὰ Σφακιά μὲ τὸ σπαθὶ ἔς τὴ χέρα.
 κάνουν τὸ πρῶτο πόλεμον εἰς τὸ Σελλί τσῆ Κράπης,
 πολὴ Τουρκιὰ σκοτώθηκε μαζί κ' ἓνας ἀράπης
 μ' ἀποῦ τὰ Σφακιανόπουλα κινεῖς δὲν ἐσκοτώθη,
 παρὰ νὰ ν' Ἰμπριοτόπουλο λιγάκι ἐλαβώθη.
 Τρεῖς ἡμέρες κάνουν πόλεμον σῶνουνται τὰ φυσέκια.
 καὶ τὰ βουνὰ ἐπιάσασιν οἱ Τούρκοι ἄν λελέκια,
 τὴ νύκτα ἐπατήσασιν τ' Ἀσκύφου, Καλλιηκράτη,
 καὶ τὰ τσαντήρια στέξασιν εἰς τὸ σελλί τσῆ Κράπης
 καίσιν ἀγόρια καὶ γιλιές καὶ Βουβαδοβρασκάδες.
 πολὺ κακὸν τὸ πάθετε καὶ μένες Κωμητάδες.
 κεντοῦν τὴ χώρα τῷ Σφακιῶ, καίσι στοὶ μαγαντσέδες,
 ἐκεῖ ποῦ κἀνα τσῆ γιορτὴς ὤμορφους ἐγλετζέδες.
 Κλαῖσιν ἢ μάνες γιὰ παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ γιὰ μάνες,
 σιλαθάκια τῶν τὰ πέρνασι οἱ γιὰπιστ οἱ γιγαδάδες.
 κάτω ἔς τὸ Φραγκοκάστελο τὰ παίζαν τὰ τσαντήρια,
 ἔς τὸ κάμπο ἔς τὴν Ἀνώπολι τὰ σταίζαν τὰ παιγνιδία.
 ἔς τσ' Ἀράδενας τὸ φάραγγ οἱ Σφακιαν' ἐσταθῆκα,
 χίλιοι τρακόσοι τέσσερεις, νὰ βράδ' ἐμετρηθῆκα.
 Δώδεκα ἡμέρες πολεμοῦν, οὔλοι μιτσοὶ μεγάλοι.
 τὴ νύκτα τσ' ἐπατήσασιν ἀποῦ τὸ διαλισκάρι
 δίδου τσ' Ἀράδενας φωλιὰ κεντοῦν τὸν Ἀι-γιάννη,
 ἔς τὰ Κρούσι. ὅσ' ἐγλυτώσανε μὲ τὸν Δασκαλογιάννη.
 Καταῖθα, Δάσκαλε Γιαννιό, καταῖθα νὰ προδώσῃς,
 καὶ τὰ πουλιὰ π' ἀγρίγιεψες νὰ ἰδῆς, ἐν τὰ μερώσῃς
 ἔς τὰ Κρούσια πιάστ' ὁ Δάσκαλος μαζί μὲ τὰ παιδιὰ του
 καὶ μὲ τὴ θυγατέρες του καὶ τὴν καπετανιά του.
 Ἐς τὸ Κάστρο τὸν ἐπήγασιν ἀπάνω ἔς τὸ ντιβάνι,
 χίλια καλῶς ἐκόπιασεν ὁ Δάσκαλος ὁ Γιάννης,
 φέρε τσιμποῦκι γιασεμί καὶ φαρφουρὶ φλιντσάνι
 φέρε καρέκλ' ὀλόχρουση τοῦ Δάσκαλου τοῦ Γιάννη,
 «Δάσκαλε Γιάννη, τῷ Σφακιῶν ὁ πρῶτος νοικοκύρης,
 ἐσύ 'σουν ἀποῦ τὸ λεγες θὰ κἀμης Ῥωμησοῦνη»

ἔσῳ ἄποῦ τὸ ἄλεγε πῶς ἤθελα κρεμάσης
ἔς τὸ Κάστρον τὸ χρυσοῦ σταυροῦ κ' ἀπόκειας νὰ περάσης·
« Ἐγὼ ἄποῦ τὸ ἄλεγα καὶ θὰ τὴν κάμω κ' ὄλας
ὄξω νὰ μὲ σκοτώσουνε ἐτούτη δὲ τὴν ὥρα »
κ' ἀπ' ἧς ἀποπνεῖ τὸν καρπὸν κ' ἤπνε καὶ τὸ καπνὸν του,
κάθοντάς τοῦ τὸ ἡδάρανε τὸ μηλοπροσωπὸν του
ἔς τὰ γόνατά του ἠέκασε καρρῖγτη νὰ ξανοίγῃ
καὶ τσ' ἐρτυζεν πολλὰς φορὰς, σφάκελα τῶνε δίδει
κ' ὅτκν τοῦ τὴν ἐγδέρνασι καὶ τὴ δεξιάν του χερα
ἐτότες ἐτουρκεύγασε τὴ μὴν του θυγατέρα,
κ' ὄντε τὴν ἐτουρκεύγασε καὶ τὸν κινὰ τσ' ἐβάνε,
ἐρώτα γιὰ τὸν κύριον τση ἴντα τὸν ἀποκάνε·
Δασκαλογιαννοπούλα μου ἔτσά ἄτονε γραφτό σου,
τὸ Βεζυράκι τῶν Χανιωῶν νὰ πάρῃ τὸν ἀθὸ σου.

.....

ΝΙΚΟΛ. ΜΑΛΙΚΟΤΗΣ

Ἀρχηγὸς τριῶν ἐπαρχιῶν. Ἐτελεύτησε μαρτυρικῶς θανάτῳ ἐν
Ἡρακλείῳ τὸ 1828. Προετάξαμεν δὲ τὸ ποίημα τούτου, διότι
ἀπὸ τοῦ 1818 καὶ ἐξῆς ἤρριστευσεν ἐναντίον πολλῶν ἀγῶνων,
καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα τέλειος αἰ γενναῖος κα-
ταστάς ἀρχηγός.

Νὰ μὴ ἔχε σώσῃ ἡ Μεσαρᾶ νὰ βγάλῃ πρασινάδα,
ὄντενεν ἐστέσαν τῷ Ῥωμηῶν οἱ Τοῦρκοι τὴν προσιάδα.
ἔδ' ἄλογα κ' ἐδ' ἄρματα κ' ὄμορφοι καθαλάροι,
τὸν ἥλιον ἐθαμπώνανε τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι·
Καὶ τὰ πετούμενα πουλιὰ ποῦ πάνε ἔς τὸν ἄέρα,
ἢ ἐκεῖνα δὲ ἐκλάψανε μὴ Παρασκήν ἡμέρα·
ἐπίσθηκε τ' ἀσκήριν του τοῦ καπετάν Νικόλκ,
ἡ Κρήτη οὐλὴ θλίβεται μὰ χάρηκεν ἡ χώρα.
Χαίρετ' ἡ χώρα χαίρεται, χαίρετ' ἡ βουλισμένη,
γιατ' εἶχανε λαμπρόσκολα κ' ἦτονε στολισμένη.
Σ' τὴν Μεσαρᾶ ἔς τὸν Πλάτανο ἐστέσαν τὴν μπροσιάδα
Οἱ Τοῦρκοι, κ' ἐσκοτώσανε τὸ Λέλα μὲ τριάντα

κ' ὁ Μαλικούτης ἔς ἐκκλησιά κλιέται καὶ πολεμοῦσε,
μ' ἔξε λεβέντες λιάπιδες τσοὶ Τούρκους ἐχτυποῦσε,
Ἰωθῆκα τὰ φυσέκιά των ζητοῦν τὸν Χουσεῖνη
κ' ὁ Χουσεῖνης ὁ Ντελλῆς ὑπόσχεσι τῶν δίδει.

Πῶς δὲ θ' ἀφίστη τῇ Τουρκίᾳ γιὰ νὰ τότε χαλάσῃ,
καὶ πιάνει τότε ζωντανὸ κ' ἡ γνώμη του ἀλλάσσει,
τσοὶ λιάπιδες ἀμώλχε μ' αὐτὸν τὸν Μαλικούτη,
ἔς τὸ Κάστρο τὸν ἐφέρανε ἔμπιστῆγκωνα οἱ Τούρκοι
κ' ὄντε τὸν ἀνεβάζανε ἔς τὴ σκάλα τοῦ Βεζύρη,
ὁ Κόνσολας τὸν ἐρωτᾷ ποιὸς ἦν κ' ἀπὸ ποῦ εἶρει.

— Ἐγὼ ἔμαι ἔπου τὸν ἄριζα στῆ Μεσαρᾶς τὸν τόπο
καὶ τῶν τεσσάρω καστελιῶ χιλιάρχος τῶν ἀνθρώπων
μιά φορεσιὰ τοῦ χάρισε νὰ ἔντυσῃ τὸ κορμὶν του
καὶ τότες ἐλυσιάζανε οἱ σκύλοι οἱ γιέγθροί του.

Καὶ μιά φεργάδα ἔστεκε ἔς τοῦ Κάστρου τὸ λιμάνι,
κ' ὁ καπετάνιος τ' ἄκουσε πᾶει νὰ τότε βγάλῃ
καὶ τοτεσᾶς ὁ Κόνσολος ζητᾷ τὸν τοῦ Βεζύρη,
νὰ τοῦ τότε ζυγιάσουνε νὰ τότε δώσ' ἀσήμι.

— Πῶς μοῦ τὸ λέεις, Κόνσολε. νὰ σοῦ τότε χαρίσω,
δέκ' ἀρτσουγάλια ἔδωσανε ὀγιά νὰ τότε πνίξω

ἔπου κατεργάρης ἦτονε κ' ἔβλεπε ἔς τὴν Καμάρα,
κ' ἔκαμ' οὔλες τσῆ Τούρκισσες κ' ἐβάλλανε τὰ μαῦρα.

Ὡς κ' ἡ γι' Ἀγριολήδονα ἐβγήκῃ ἔς τὸ παλάτι

— νὰ τότε κατακόψετε τὸ σκύλο ἔς τοῦ τζελάτη
μπουκιές νὰ τότε κάμετε νὰ πάρω νὰ κομμάτι . . .

Καὶ τότες ἀποκρίθηκεν ὡς ἦτο ἀντρενωμένος,
κ' εἶπε ἔνα λόγ' ἀντρεϊστικὸν ὡς ἦτο μαθημένος
«μὰ' μένα κ' ἂν μὲ κόψετε γουλιές γουλιές ἔς τὴν τάβλα
τὰ μπαϊράκια δὲ γαλοῦν μόνο θὰ ῥθούνε κ' ἄλλα.
Μὰ' μὲ κ' ἂν μὲ σκοτώσετε δὲ σιάζουν τὰ καστέλια,
ἀρήνω νὰ μ' ἐκδικηθοῦν τσῆ Κρήτης τὰ κοπέλια».

ΕΜ. ΔΕΙΚΤΑΚΗΣ

Ἐκ Καλυβιανῆς Κισιάμου. λαβὼν μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ ἔτους 1840 θυσιάσας περιουσίαν καὶ ζωὴν ὑπὲρ αὐτῆς, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Χαιρέτη, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἡ ἐπανάστασις αὕτη.

Ἵς τὰ χίλια ὀκτακόσια ἔτος εἰς τὰ σαράντα,
 ποῦ τὸ Μωρὸν ἔξεκίνησε γεῖς τιμημένος ἄντρας,
 καὶ τὸ νόμα του ἴεγασιν ὁ Δείχτης ὁ Μανώλης,
 ὅσοι τὸν ἐγνωρίζασιν τοῦ συχωροῦσιν ὅλοι.
 συνταγματάχης ἦτονε τοῦ νέου βασιλέως,
 δὲν ἦτο γνωστικώτερος σέ οὐλό του τὸ μέρος.
 μὰ ἔξελαμπρα μιὰ Κυριακὴ καὶ μιὰ γιόρτῃ μεγάλη,
 τσοὶ χαζινέδες τ' ἀνοιξε κ' ἐφώνιαξεν τοῦ Χάλη.
 — φίλε, μ' ἀγαπημένε μου, συμπατριώτῃ Χάλη,
 τῇ Κρήτῃ τὴν πατρίδα μας γιατί τὴν τρῶσιν ἄλλοι.
 ἔλα νὰ συμφωνήσωμεν οἱ δυὸ μιὰ συμφωνία,
 νὰ δόσωμεν τῶν Κρητηκῶ καὶ μεις ἐλευτερία. —
 — λέεις το πατριώτῃ μου, ὀγιά τῇ συμφωνία,
 πρέπει νὰ τὸ μιλῆσωμεν ὀμπρὸς ἔς τῇ βασιλεία. —
 τότες ἀπηλοήθηκεν ὁ Δείχτης καὶ τοῦ λέγει,
 — ἀντε νὰ τὸ μιλῆσωμε, κιανεις μὴν τὸ κατέχη. —
 Ἵπασιν εἰς τοῦ βασιλεία καὶ τότε προσκυνουσι,
 τὴν κεφαλὴν ἐκλίνας τὰ πόδια τοῦ φιλοῦσι.
 — Πρόμμα ἄσλλογιαστήκαμεν, ἀφέντῃ βασιλέα,
 νὰ γείνη κ' ἡ πατρίδαμας ὡσαν καὶ τὸ Μωρὸν
 ἄν εἶχα θέλης, βασιλεία, νὰ ναι μετ' τῇ βουλή σου,
 νὰ πῶ νὰ πολεμήσωμεν στὴν τύχη τῇ δική σου
 ἄν ἴσως καὶ τὴν πάρωμε τὴν Κρήτην τὴν καυμένη,
 γὰρ ἔς τὸ βασιλικὶ σου περίπλουτο θὰ γένῃ
 ἄν ἴσως καὶ τὴν πάρωμε τῇ Κρήτῃ μετ' καυγάδες.
 θὰ θέλωμε καὶ τάλαρα ὡς χίλιες χιλιάδες. —
 Ὁ βασιλεὺς ὡς τ' ἀκουσε πολὺ τοῦ βρυφάνῃ,
 γιατί δὲν εἶχεν ὀρδινιὰ πόλεμο γιὰ νὰ κἀνη
 — τὸ λόγον ἀποῦ μοῦ εἶπετε πρωτοκαπετανέοι,
 γιὰ πρέπει πῶς δὲν γείνεται κ' ὁ Μόσκοβος δὲ θέλει.

ἐκεῖ τ' ἀπηλοήθηκεν ὁ Χάλης μὲ τὸ Δείχτη,
 ἀνήθουλα σου, βασιλεῖα, θὰ πάμεν εἰς τὴ Κρήτη—
 ἐτότες λέγ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Ἀντωνιάδη,
 —λέεις το λογιώτατε ἂν 'αι θωρῆς πῶς 'μοιάζει·
 ἐκεῖ τοῦ 'πηλοήθηκε ὁ Δείχτης ὁ καυμένος,
 — ἂν 'αι, παιδιὰ, γὰ τέλαρα ἐγὼ δὲν ἀποφεύγω·
 ἄς 'πάμε 'ς τὴ πατρίδα μας νὰ κάμωμε καυγάδες,
 καὶ γράψε μ' ἀπὸ λόγου μου σαράντα χιλιάδες. —
 καὶ παρευτὺς ὁ βασιλεὺς κράζει τὴ δωδεκάδα·
 τσοὶ τεῖς σοφοὺς τσοὶ γνωστικούς ἀπὸ 'χεν κ' ἤ γι' Ἑλλάδα·
 — πρᾶμμα 'συλλογιστήκασι τσῆ Κρήτης οἱ γαιφεντάδες,
 νὰ πάρουν τὴ πατρίδα τους ὁφέτος μὲ καυγάδες·
 καὶ παρευτὺς ὁ βασιλεὺς ἐκράζε τὸν Χαιρέτη,
 νὰ τόνε στείλλη 'ς τὰ Σφακιά τὴ Κρήτη ν' ἀφεντεύη·
 ἐκοὶ τ' ἀπηλοήθηκε ὁ πάτερ Μισαήλης,
 κ' εἶπ' ἓνα λόγο γνωστικὸ μὲ τὸ δικό τ' ἀχειλί,
 —ὁ λόγος 'ποῦ 'πες, Βασιλιά, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τ' ἀξιώση
 νὰ 'πάμε 'ς τὴ πατρίδα μας νὰ τὴν ἐλευτερώσῃς.—
 'Προμαζωχτήκα στρατηγοὶ καθὼς εἶνε τ' ἀντέτι,
 τὴ βούλα νὰ πατήσουνε τοῦ γνωστικοῦ Χαιρέτη·
 —Πῶς μοῦ τὸ λέεις βασιλιά νὰ καταιβῶ 'ς τὴ Κρήτη
 'ποῦ 'χω κ' ἐγὼ κυβέρονησιν εἰς τὸ δικό μου σπίτι—
 ἐκεῖ ποῦ 'πηλοήθηκε ὁ Χάλης καὶ ὁ Δειχτάκης,
 —δὲν εἶνε γνωστικώτερος ὡσὰν τὸ Χαιρετάκη·
 θέλομε νὰ φορτώσωμεν ἄρματα 'ναν καράβι,
 καὶ τσεπανέδες ἄλλα δυὸ καὶ 'νας νὰ ζουσιάζῃ·—
 κ' εἰς τὰ καράβια τσοὶ 'βαλε κ' εἰς τὸ Λουτρόν ἐπῆγαν,
 μέσα 'ς τὴ γῶρα τῶ Σφακίων ὑπήγασι κ' ἠβγήκαν.
 ἐκεῖ προμαζωχτήκασι προεστοκαπετάνοι,
 'ς τοῦ Φρε νὰ τὸν 'πάσινε ἐπιτροπὴ νὰ κἀνῃ·
 'ς τοῦ Φρε τὸν κατεβάσκασι 'ς τοῦ σύμβουλου τὸ σπίτι,
 κ' ἐφημερίδες ἐβγάλε κ' ἐγέμισε ἡ Κρήτη.
 'ς τσῆ δέκα πέντε τοῦ Μαΐου 'μέρα τονε Σαββάτο,
 'ς τὸ Στύλο 'τσαντιρώσανε τὸ μιὰρό φουσάτο.
 Τετράδ' ἐμαζωχτήκασι τσῆ Κρήτης τὰ ρωμηάκια·
 Πέφτ' ἀναμαζωχτήκασι τὰ κατσομπουρμαδάκια,

Τρίτη Τετράδη θλιβερή ὡς τὸ κολατσιδάκι,
 μαντατοφόρ' ἐπέψασι μὲ τὸ Χατζ-Ἀμετάκη
 μαντατοφόρ' ἐπέψασι τοῦ γνωστικοῦ Χαιρέτη,
 νὰ ὑπάκη νὰ μιλῆσουνε μὲ τὸ πασᾶ ἐφέντη.
 Ἐκεῖ τ' ἀποκριθῆκκει δυὸ φοβερ' ἀνδρειωμένοι,
 ὅτι θὰ γείνη καὶ ταχιά καὶ σήμερο' νὰ γείνη,
 κ' ἂ θὰ ρωτήξης νὰ σοῦ πῶ πρὶ ἴσαν οἱ γιχ ὄρειωμένοι,
 ὁ Δείχτης μὲ τὸ Θεωρῆ, ποῦ ἴσανε ἔξακουσμένοι,
 μιὰν ὥρα δὲν ἐπέρασε ποῦ χάλασεν ἡ μπέσα,
 καὶ οὔλοι, Τοῦρκοι καὶ Ῥωμηοὶ ἐπιάσαν τὰ τουφέκια
 ἔς ἓνα ταμποῦριν ἕκατσαν ὁ Δείχτης ὁ καῦμένος,
 κ' ἐπικσε τὸ τοφέκι του ὡς ἦτο μαθημένος·
 «ἐπὰ θὰ πολεμήσωμε κ' ἄλλοῦ ποθὲς δὲν ἔπαμε,
 οὔλοι νὰ σκοτοθοῦμ ἐπὰ μαγάρ' ὁ πρῶτος νὰ μαι.»
 μιὰ πάταρία ἐπέξασι ἔς ἓνα κομάτι στάρι,
 κ' ἐπέσαν ἀποῦ τῆ Τουρκιά πέντε μπαίραχτάροι·
 καὶ τὸ ντελόγκως ὁ πασᾶς λέει τῶν κανονιέρω,
 σείρεται τὰ κανόνια σας, κ' ἀπομονῆ δὲν ἔχω·
 καὶ οἱ τοψίδες τὸ εὐτύς κεντοῦσι τὰ κανόνια,
 κ' εἰς τὸ καῦμένο Πρόβαρμα ἤβγαίνασι τὰ βόλια·
 καὶ ὁ πασᾶς ἐφώνιαξε ἀμπαίραχταραγᾶδες,
 ὄσοι θὰ ἔπατε ἔς τὸ χωριὸ θὰ πάρεται παράδες.»
 καὶ παρευτὺς ὡς τ' ἀκουσε καὶ ὁ ντελῆ Μεμεῆτης,
 ἐπῆρε τῆ καθάλα του κ' εἰς τὸ χωριὸ ξετρέχει·
 τὸν πόλεμ' ἀποῦ κάμασιν τὸν κάμαν οἱ ριζῆτες,
 κ' ἀπὸ κειδὰ οἱ χωργιανοὶ, καμπόσοι Προσνερίτες·
 ἦσαν καὶ λίγοι Σφακιανοὶ μὰ ἴσαν καλ' ἀντρειωμένοι,
 κ' ἐκάμασι εἰς τὴν Τουρκιά. ἴσά σκύλοι λυσιασμένοι·
 ἔς ἓνα ταμποῦρι κάθουνταν καμπόσοι Κισαμίτες,
 κ' αὐτοὶ βαστάξασι καλὰ ὡσάν καὶ τσοὶ ριζίτες.
 ἔς τοῦ Σαμωνᾶ ἐκάθουνται καμπόσοι Κισαμίτες,
 κ' βλέπασι τὸ Σαμωνᾶ μὲ τσοὶ Κατωμερίτες·
 Ὁ Δείχτης ὁ καῦμέχαρος ἦτονε γεραλέος,
 καὶ δὲν ἤμποργε νὰ γλακᾶ κί ἐπιάστην ὁ καῦμένος·
 ἐπιάσαν τονε τὰ σκυλιὰ καὶ τὸν ἐκαταλῦσα,
 τῆ κεφαλῆ του πήρασι καὶ τὸ κορμὶν τ' ἀφῆσα·

ἀπ' ἧς τὸν ἀκαλύσανε τὸ ἔγραψαν ἔς τὴν Ἑλλάδα,
 κ' οὐλ' οἱ γιάξιωματικοὶ μαυρὰ θλιμέν- ἐβάλαν·
 Καυμένη Πατερόπολε τῷ Σφακιανῶν ἠ γνώσι,
 ἄδικα σ' ἐσκοτώσανε καὶ σὲ λυποῦνται τόσοι.
 καὶ σὺ καυμένη Λαμπρινέ, φιλογενὴ τῇ Κρήτης,
 ἄδικα σ' ἐσκοτώσανε κινεῖς δὲ σ' ἐλυπήθη.

ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΝΤΙΔΑΚΗΣ

Ἐκ Κομητῶδων Σρακίων καταγόμενος, ἀρχηγὸς Μαλεβιζίου
 καὶ Τεμένους διακριθεὶς πάντοτε ἐπὶ στρατηγικῇ ἱκανότητι ἔν
 ἔτει 1866.

Δένδρα νὰ μὴν ἀνθήσετε πουλιά μὴν κελαιδεῖτε,
 ὥστε νὰ γιαντρεῦθ' ὁ Παυλῆς τὸν ἤχον σας νὰ βρῆτε.
 Δευτέρα μέρα ξεκινᾷ τὸ Τούρκικον ἀσκέρι,
 νὰ πᾶ νὰ κἀνὴ πόλεμο ἔς τῇ Τίλυσσος τὰ μέρη·
 καὶ ὁ Παυλῆς ὡς τ' ἀκούσε πολὺ τοῦ βαρυφᾶνῃ,
 μαζεύει λεβεντόπαιδα πόλεμο γιὰ νὰ κἀνὴ
 τὸν πόλεμον ἀρχινηξέ 'πού τσῆ Γωνιάς τὰ μέρη,
 ὁ Ντεντιδάκης ὁ Παυλῆς, ὅπου δὲν ἔχει ταίρι·
 βάστα Παυλῆ, τὸ πόλεμο κ' οὐλὴ τῇ τυραννίᾳ,
 κ' ὁ Κόρακας ἐπλάκωσε μὲ τὴν καθαλλαρία·
 Μηνᾶ τ' ὁ Γέρω—Κόρακας μὲ ἕνα στρατιώτη,
 ἀίντε, Παυλῆ, νὰ φύγωμε πᾶμε ἔς τὸν Καμαριώτη·
 κ' ὥστε νὰ πᾶν εἰς τὸ χωριὸ ὁ πόλεμος ἀρχίξει,
 κ' ὁ Ντεντιδάκης ὁ Παυλῆς τσοὶ Τούρκους δεκατίζει·
 τρία πουλάκια ἀθάουνταν 'πᾶ ω' ἕνα ταμπουρι.
 κ' ἐκειλαιδοῦσαν κ' ἐλεγαν λυπητερόν τραγούδι·
 τὸ νὰ θωρεῖ ἔς τὸ Σερβέλι τ' ἄλλο ἔς τὸ Καμαριώτη,
 Παυλῆ, δὲν τὴν λυπήθηκες τὴν ὀμορφὴ σου νιότη·
 τὸ τρίτο τὸ μικρότερο μυρολογᾷ καὶ λέει.
 πῶς ἔς τὸ Σιλαβόκαμπὸ ἔφαξεν ἀρίμητον ἀσκέρι,
 Ρεσίτ πασᾶς σέρνει στρατὸ εἰκοσιδιὸ χιλιάδες,
 Κερκέζικον Ἀράπικο καὶ Κρητικὸς ἀγάδες.
 Μὲ πεντακόσιους χριστιανοὺς τσοὶ Τούρκους φοβερίζει,
 ὁ Ντεντιδάκης ὁ Παυλῆς, καὶ τρόμο τσοὶ ποτίζει·

τρεις 'μέρες κάνει πόλεμο τρεις 'μέρες και τρεις νύχτες,
και πολεμούν άντρίστικα γιαλίτες κ' άγορίτες,
δίχως ψωμί δίχως νερό δίχως μιντέτι νάβρη,
σε τούτο δά τον πόλεμον πολύ Τουρκιά έχάθη
πέφτουν τά βόλια 'σά βροχή. και ή μπόμπες 'σά χαλάζι,
κ' αυτό τó λιανοτούφεκο ό κόσμος τό τρομάζει.
οί Τούρκοι άπού τό φόβο τους, άλλά! άλλά! φωνιάζου,
τό Μουχαμέτη για να 'ρθή να τσοί βουηθήση κράζου.
'Ρεσίτ Πάσας εφώνιζεν άμέτη μουχαμέτη!
όπου κ' άν έπολέμησα δέν ειδ' έτσά σικλέτη.
και παλ' έξαναφώνιαζεν άπάνω ς' τ' άλλογόντου;
πώς ειδε τον καπετάν Παυλή τό φοβερόν όχθρό του.
πάψε Παυλή, τον πόλεμο για τούτο τό σεφери,
να κατακάτς' ό κορνιαχτός να μετρηθή τ' άσκέρι.
Μετρούντ' οι Τούρκοι τρεις φορές λίπουν χίλιοι τρακόσοι,
και πληγωμένοι 'βρίσονται πλια άπ' άλλοι τόσοι.
Μετρ, ό Παυλής τσοί χριστιανούς λείπουνε τρεις λεβέντες
και πληγωμένοι 'βρίσονται πειλιά άπο δέκα πέντε.
κ' ήτο ό γεις 'Ανωγιανός κ' ό άλλος Κρουσανιώτης,
κι' ό τρίτος ό καλλίτερος ήτονε Κρανιδιώτης.
'Ο Βασιλείου ό γιατρός 'πού ήτονε πηγεμένος,
'ς τό πόλεμο σκοτώθηκε 'σάν "Ελλην τιμημένος"
φιλή φωνή άκούστηκε άπ' ένα μιτριζι,
πώς έπληγώθη ό Παυλής κιανείς δέν τό γνωρίζει.
Γεια σας παιδιά, να πάρετε μόνο την κεφαλή μου,
για να μη μου τό γνωρίσουν οι Τούρκοι τό κορμί μου.
κάνουν γιουρούς' οι χριστιανοί κ' επήγα και τον πήρα,
και τότε' επαψ' ό πόλεμος, 'ς τή Κράνα τον επήγα.
ντελόγος πήγανε γιατροί, να γιάννουν τση πληγές του,
μα' κεί τσ' αποχαιρέτηζε και τσ' εδικολογιές του,
Κλαίν τον τ' αηδόνια κλαίν τονε κλαίν τον τά χελιδόνια,
μα' κλαίν τονε και'ς τά Σρακιά κλαίν τονε και'ς τά 'Ανωγια.
κλαίν τό Παυλή τον αρχηγό ούλη ή χριστιανότη,
κλαισίν τον κι' οι γέθειλοντες λυπουνται τέθια νειότη.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΟΚΙΝΙΑΗΣ

Ἐκ Κεραμυτσίου Μαλεβ.ζιού. Ἀρχηγὸς Μαλεβυζίου καὶ
Τεμένους φρονεθεὶς τῷ 1867.

* Ἀς πάψ' ἀδέλφια μ' ὁ χάρος, τῶν ποτηριῶν οἱ κτύποι,
γιατὶ ἔδ᾿ ἀμὲ τὴν χαρὰ θ' ἀνακκτώσω λύπη·
πέτε νὰ χῶσῃ τὸ κρασί, τοῦ σπιτονοικοκύρη,
μὴ πέφτ' ἀπὸ τὸ μάτι μας δάκρυον εἰς τὸ πατήρι.
Ἀφρουκαστήτ', ἀδέσφια μου, ἐμὲ τὸν πικραμένο,
νὰ σὰς εἰπῶ τοῦ Ἡρακλῆ τραγουδι συνθεμένο·
ὅσοι τὸν ἐγνωρίζανε τὸν ἀγαπούσαν ὅλοι,
γιατ' ἦτο βρούσι τσ' ἀρχοντιάς καὶ τσῆ τιμῆς περβόλι·
τὸ γέλιο, ποῦ τὰ χεῖλη του, δὲν ἔλειπε μὴν ὥρα,
κὶ ὅλοι ἀγαπούσανε, καὶ τὰ χωριά. κὶ ἡ χ' ἴρα·
εἶγενε ὄρεξι καλὴ καὶ ζαχαρένια γνώμη·
καὶ τὸν ἀθὸς τὸ κούτελο, τσῆ νειότης, εἶγε ἀκόμη·
ἔς ἀνθρωπο δὲν εὐρέθηκε τόση ἀντρεία καὶ θάρρος,
δύο τρεῖς φορές ἐπάλεψε τὸν Ἡρακλῆν ὁ χάρος.
λιοντάρ' ἦτο ἔς τὸν πόλεμο χάρες εἶχε μεγάλες,
μαχαῖρι δὲν ἐδείλιανε καὶ δὲν ἐψήφα μπάλες,
ἦτο τοῦ Κατετάν Παυλῆ τὸ πρῶτο παλληκάρι
ὁ Ἡρακλῆς ἐπόμεινε σὲ κείνου τὸ ποδάρι,
ἦτονε τοῦ Μαλεβυζοῦ ὁ ἀρχηγὸς ὁ πρῶτος,
ὁ φόβος τῶν Κερκίζιδων, τῶν Ἀραπάδων σκότος·
ὅταν ἐκτύπα ἔς τὰ πλευρά τ' ἀλόγου του τῆ σάλα.
τὸ χτύπο ἦκουγ' ἡ Τουρκικὰ καὶ ἤφρευε κ' ἐγάλα·
ἔσπα ντελόγκο κ' ἔφρευε τὸ Τούρικον ἀσκέρι,
'σὰ θελα δῆ τὸν Ἡρακλῆ μὲ τὸ γδυμνὸ μαχαῖρι·
ἔς τὴ τρομερὰ τοῦ Λασιθίου καὶ τῶ Σφακιῶν τῆ μάχη,
ὁ χάρος τὸν ἐδείλιανε καὶ τοῦ δειξεν τῆ βράχη,
ἔς τὸν πόλεμ' ὄντεν ἐμπαινε μπάλες πολλὰς καὶ λίγες
ἀπὸ δεξὰ του καὶ ζερβὰ περνοῦνε σὰν τσῆ μυῖγες,
τῆ βράχχ του ἔτριπούσανε, τὰ ρούχάν του τὰ ἄλλα.
καὶ μιὰ φορὰ ἔς τὴν κεφαλὴ τὸν εὗρηκε μιὰ μπάλα·
ἔς τὸ κούτελο τοῦ ἔχτύπησε, σημάδι δὲν τ' ἀφίνει,
ἔς τὴν ἀντρωμένη κεφαλὴ, ντρέπεται ν' ἀπομείνη·

δίδει τ' ἀλόγου του σκαλιὰ καὶ σέρνει τὸ μαχαίρι,
τσοὶ τούρκους ἔριχνε νεκροὺς ζευγάρια, ταίρι, ταίρι.
κ' ἄλλη φορὰν εἰς τὴν Πυργῶ τὸν ἤρρηκε μιὰ μπάλα,
καὶ ἔμπαϊν ἀπὸ τὸ μπέτη του, ἔβγαϊν ἀπὸ τὴν κουτάλα
τὸ γαίμα τρέχει ποταμός, μὰ πάλι δὲν τὰ χάνει,
νὰ πολεμήσῃ δὲν μπορεῖ μὰ καίρετι κάνει.
τρεῖς ὥρες εἶναι ἔς τ' ἄλογον ἀπάνω κερφωμένος,
καὶ δὲν ἐκάτεγε κιανεῖς, πῶς ἦτο πληγωμένος.
μὲ ἔς τὸν καπνὸ τόνε ἄωροῦν ἔς τ' ἄλογο καβαλάρη,
ἴσῃν τὸ γερὸ, στὸν πόλεμο ἀκόμη κουμαντάρη.
ἐβάσταγε ἔς τὴ χέρα του γδυμνὸ τὸ γιαταγάνι.
γιὰ νὰ τόνε θωρ' ὁ ἄκός ἐκεῖνὰ νὰ μὴ κρουγάνη,
ἔς τὸ ὕστερο σπᾶ ἢ τουρκιὰ, πάει ἔς τὸν Ἄγρο Μύρω,
καὶ τότε σὰ ἐπέζεψε κ' ἤθεσε σ' ἓνα γύρο.
Τρέχουν οἱ φίλοι κ' ἐρωτοῦν τὸν Ἡρακλῆ ἰντὰ ἔχει;
γαίμα θωροῦν ἔπου τὴ λαβὴ, ὡσὰ φυσικὴς νὰ τρέχη.
Ἐρχίζανε τὰ δάκρυα οἱ ἐδικοὶ καὶ φίλοι,
κ' ἐκεῖνος τσοὶ παρηγορᾷ μὲ γέλοιον εἰς τὰ χεῖλη.
καὶ εἶπε. «γιατὴ τὴν πίστι μας γίνετ' αὐτ' ἡ μάχη.
χαρὰ ἔς τόνε ἔστὸν πόλεμο, τὸν θάνατ' ὅποιος λάχει,
ἔς τὸν πόλεμο ὅποιος σκοτωθῆ κερδίζει μὰ δὲ χάνει.
κερδίζ' ὄνομ' ἀθάνατο καὶ τσῆ τιμῆς στεφάνι.
ἀκόμη δὲν ἦρθ' ὦρα μου, ἔτσὰ τιμὴ νὰ πάρω,
ἀπὸ μακρὰ μὲν ἀμμαθιὰ εἶδα μόνο τὸ Χάρο.
δὲν ἀποθαίν' ἀδέρφια μου θὰ γιάνω καὶ θὰ ζήσω,
καὶ τσῆ πατρίδας μας τσ' ὄχθροὺς θὰ ξαναπολεμήσω.»
Γιὰ τὴν τιμὴ ποῦ εἶχενε, γιὰ τὸ πολὺ χατῆρι,
χίλοι τὸν πᾶνε σηκωτὸν εἰς ἓνα μοναστήρι.
εἰς τὸν Παντελεήμονα κάνει μιὰν ἐβδομάδα,
κ' ἀπὸ κειὰ βαρκαρίζεται καὶ πάει ἔστην Ἑλλάδα.
ἤρε χατῆρι καὶ τιμὴ πολλή, σὲ τόπο ξένο,
ὄλοι τσ' Ἀθήνας οἱ γιατροὶ ἦρθαν ἔς τὸν πληγωμένο.
μικροὶ μεγάλοι ἤρχουνταν νὰ ἴδουν τὸ παληκᾶρι,
νὰ ἴδουνε τὸν πολεμιστὴ, τὸ ἔξακουστὸ λιοντάρι.
Πριχοῦ ἀκόμη γιατρευτῆ, πριχοῦ καλὰ νὰ γιάνη,
νὰ κατεβῆ ἔς τὸν πόλεμο, ἔς τὸν νοῦν του πάλι θάνει,

τὸν ἐμποδίζουσι οἱ γίαιτροί οἱ γ' ἔδικοί κ' οἱ φίλοι,
μ' αὐτὸς δὲν θέλει πλεῖο γαιτρὸ, καὶ ἔς τὴν πληγὴν τοῦ φτύλι.
μόνο τῇ μάχῃ τῇ χαρὰ, τῇ νίκῃ τὸ στεφάνι,
εἶγε ἔς τὸν ὕπνον ὄνειρο, ἔξυπνο ἔς τὸν νοῦν τοῦ βάνει.
πόλεμος πῶς ἐγένηκε, σὰν ἤθελεν ἀκούσῃ,
ντελόγως ἐκοκκίνιζε, τὰ δάκρυά του κινουσι.
Ἐμίσει' ἀπ' ἧς ἔβαλεν εἰς τὴν πληγὴν βοτάνι,
ἔς τὴν Κρήτην τ' ἀκλουθήζανε καὶ ἄλλοι καπετάνοι.
τῇ Κρήτης ὄλος ὁ λαὸς ἀπὸ καρδιάς ἐχάρη,
τὴν ὄραν ποῦ ἐπάτησε ἔς τὴν Κρήτην τὸ ποδάρι.
ἔς τοὺς Τούρκους ἐξεπρόβλεπεν μὲ τὸ Καλημεράκη,
κ' οἱ Τούρκοι, ὡς τὸν εἶδανε, ἦσαν νὰ πιουὺν φαρκάκι.
Γιὰ σκοτωμένον ἢ Τουρκιὰ οὐλὴ τὸν ἐθαρουσε,
κ' εἶδὰ πάλ' ἢ σημαία του καρσί ἐκυματοῦσε.
ἴσάν τό γογγιὸν ἔτρυπόζανε ντελόγως ἔς τὸ καβοῦκι,
ὅταν τὸν ἐξανάδανε οἱ χωριανοὶ τοῦ Τούρκοι.
Ὁ κύρης τοῦ γενοῦ μισὸ χωριὸν ἔστο Κεραμουῦτσι,
τ' ἄλλο μισὸν ὠρίζανε ἐξῆντα, σαφῆ Τούρκοι,
μὲ Τούρκους ἀνεθρόσθηκε, μαζί τως τρώει πίνει,
κ' ἦτον αὐτὸς ἀφεντικὸς καὶ δοῦλοι τοῦ ἐκεῖνοι.
μὲ Τούρκους ζεύκια ἤκανε ἔς τὸν δροσερὸν ἀέρα,
Τούρκους εἶχεν ὁ Ἡρακλῆς συντρόφους κάθε ἡμέρα.
ἀλλὰ τοὺς ἐπαραιτήσε κ' ἐγύριζε καθάλα,
ντελόγως ποῦ ἐβρόντηξεν ἔς τὴν Κρήτην ἢ πρώτη μπάλα.
Μέρα καὶ νύχτα ἦτονε ἀπάνω ἔς τὴν φοράδα,
καὶ ἐπολέμα γιὰ νὰ ἴδῃ τὸν τόπο μας Ἑλλάδα.
Οἱ Τούρκοι εἶχανε γνωριμιά ἔς τὸν Ἡρακλῆν περίσση,
κ' ἐπρόβλεπ' ἕνας χωριανὸς Τούρκος νὰ τοῦ μιλήσῃ.
«Σήμωσε. Ἡρακλῆ, κοντάν, θέλω νὰ σοῦ μιλήσω»,
εἶπ' ἕνας Κεραμουτσανὸς ἔστο μιτερίζ' ὀπίσω.
«Γικτ' Ἡρακλῆ μᾶς πολεμᾶς καὶ μᾶς σκοτώνεις γιάντα,
ποῦ τρώγαμε κ' ἐπίνχαμε ὡσάν τ' ἀδέρφια πάντα;
δὲν μᾶς ἀφίνεις ἔς τὸ χωριὸν νὰ κάτσωμεν, Ἡράκλῃ,
ἀποῦ σ' ἀποξαναλογάμε οἱ Τούρκοι βάκλιη. βάκλιη.
ἄφης μᾶς εἰς τὰ σπήθια μας κ' ἄς μὴν ἔχουν καὶ πόρτα,
καὶ σὺ θὰ εἶσ' ἀφέντης μᾶς κ' εἶδὰ, καθὼς καὶ πρώτα».

— «Καιρὸς δὲν εἶναι νὰ ζητῶ ἐδὰ ἀφεντηλίκι.
 γυρούγω, εἶπ' ὁ Ἡρακλῆς, γῆ θάνατο, γῆ νίκη.
 Τουφέκ' ἀπὸ τὸ χέρι μας, ἀγᾶ, ποτέ δὲν πέφτη,
 ὥστε νὰ ζωφληθ' ἀπὸ πὰ το Τούρκικο μιλέτι.
 ἐχάσετε τὰ σπίθια σας, κ' ἐγὼ, ἀγᾶ, λυπούμαι,
 τῷ Κρήτης δὲν ἠθέλαμε Τούρκους νὰ πολемоῦμε.
 φταιμε μεις, ἂν τὰ μάτια σας σκεπάζει μαύρη σκέπη,
 ὁ Τούρκος πατριωτῆς μας, τὸν ντρέτο σὺν δὲν βλέπει
 νὰ ζοῦμε ἴσ' Ἀτζίγγανοι, ἴσ' ἀσκύλοι νὰ φοφοῦμε,
 ἐσεῖς ἂν 'αἰ' σὺβάξεστε, ἐμεῖς δὲν τὸ βαστοῦμε.
 ὡς ποτε πλεῖο ὁ Κρητικὸς, ἀγὰ μου, θ' ἀνημένη;
 ὕδρο καὶ γαῖμα πίνουνε ἴπὸ μᾶς οἱ Τούρκ' οἱ ξένοι,
 μαζί νὰ θυσιάζουμε, ἴσ' ἠές, αἶμα καὶ πλοῦτο,
 ὥστε νὰ φύγη ἡ Τουρκιά ἀπὸ τὸν τόπο τοῦτο.
 ἴσ' ἐλευθερωθούμενε, πολλὰ καλὰ θὰ ἴδης.
 κάθε δόσιμο θὰ θορῆς γιὰ ἔντα θὰ τὸ διδῆς.
 ἐτότε θὰ γενοῦμενε ὡσὺν τ' ἀδέρφια φίλοι,
 καὶ θὰ μιλοῦμ' ὁ γείς τ' ἄλλου μὲ παστρικὸν ἀχείλη
 σκέψου καλὰ καὶ μέτρησε τὰ λόγια μου, ἀγᾶ μου,
 κ' ἂν ἠές, ἔλα νὰ πολεμᾶς ξένους Τούρκους κοντὰ μου.
 θὰ ἔχω τὸ χατῆρί σου ἴσ' τὴν κεφαλή μ' ἀπάνω,
 ἐσὺ πάλι θὰ προσκυνᾶς, ἐγὼ σταυρὸ θὰ κᾶνω.»

— «Μουρτάτης δὲν εἶμ', Ἡρακλῆς, γιὰ νὰ σηκῶσω χέρι,
 νὰ πολεμῶ, εἶπ' ὁ ἀγᾶ, τοῦ βασιλειᾶ τ' ἀσκέρι.
 τὸν βασιλειᾶ μου θ' ἀγαπῶ, ἐγ' ὅ,τι κ' ἂν 'αἰ κᾶνη,
 ἴμισός Θεός ὁ βασιλειᾶς, λέ' εἶνε τὸ κοράνι
 εἰς τὸ λαὸ ὅ,τι κακὸ κ' κᾶνη τὸ Ντοβλέτι.
 νὰ λέμε: «γιαραμπὶ σουκιούρ» ἔτσ' ἴναι κισεμετι.
 Σοῦ πέμπω δᾶ, γιὰ πλερωμῆ, μιὰ μπακλιοῖκ' ἐστὸ μπέτη,
 ἔτσ' ἴναι πεσκέσι, Ἡρακλῆ, πρέπει τοῦ χιανέτη».

Δὲν ἤυρενε τὸν Ἡρακλῆ καθὸ' ἐκεῖν' ἡ μπάλα,
 μὰ ἴπομεινε ἡ γιεμισή 'στ' ἀλόγου του τὴν σκάκα
 τὴν κεφαλὴν τ' ὁ Ἡρακλῆς ἔτρεξε γιὰ νὰ πάρη,
 τ' ἀγᾶ τὸ μπέτη ἔκαμε τοῦ μαχαίριγιοῦ φουκᾶρι.
 τσ' ἄλλους τρέχει κ' ἐζύγωνε ὁ Ἡρακλῆς ἀκόμα,
 ἄμᾶν, φωνιάζει ὁ ἀγᾶς κ' ἐδάγκανε τὸ χῶμα,

Τούρκο κ' Ἀράπ' ἐσκότωσε, Κερκέζο κ' Ἀρβανίτη
μὰ τότε θέλημα Θεοῦ νὰ ἀφρανεψ' ἡ Κρήτη.
Δὲν ἔπεσεν ὁ Ἡρακλῆς σὲ πόλεμο μεγάλο,
μηδὲ ὄντεν ἐσκότωνε τὸν ἕνα μὴ τὸν ἄλλο,
ἔς τὴν κακὴ Σιάλα, ἔς τὰ Σφακιά, ἔς τὸν ἅγιο Κωσταντίνο,
ὁ Χάρος ἐφοβούντο κ' ἐλάργεν' ἀπο κείνο.
Δὲν ἐσκοτώθη ἔς τὸ Σωρό, μηδὲ ἔς τοῦ Καμαργιώτη,
ὄντεν ἐτρόμαξ' ἡ Τουρκιά κ' ἔχερ' ἡ χρισθιανότη,
δὲν ἔπεσε ἔς τοῦ Σερβελῆ, ὄντεν οἱ Τούρκ' ἐτρέμα,
ποῦ εἶχ' ἀφρὸ τὸ στόμα του καὶ τὸ σπαθὶ του γαίμα
ἔς τὰ Ἀσίτες δὲν ἀπόδανε μηδὲ ἔς τοῦ Γερακάρη,
ὄντε τὸν ἤτρεμ' ἡ Τουρκιά ἔς τ' ἄλογο καθαλάρη.
Δὲν ἤπεσε σὲ πόλεμον, ὅπου σικλέτι νὰ ἔχη,
μὰ ἤπεσεν ὁ Ἡρακλῆς σὲ τιποτένια μάχη.
Δὲν ἤπεσενε, μαρχεργιῆς νὰ πέρνη καὶ νὰ δίδη.
μὰ ἤπεσεν ὁ Ἡρακλῆς μάρτηρας γιὰ παιγνίδι.
Πολλὲς φορές ὁ Ἡρακλῆς κατέβαινε ἔς τοῦ Γάζη.
τοῖ Τούρκους ἐφοβέριζε, γιὰ νὰ τοῖ κάνει χάξι.
«Φεῦγε μωρ' ἔλεγε τοῦ νους τ' ἄλλου ἔλεγεν ἔλα»
νὰ τοῖ θωρῆ γιὰ ν' ἀγλκκοῦν, ἐχαίρουτο κ' ἐγέλα.
μ' ἄλόγου χιλιμίντρισμα γῆ χτύπο τῶν πετάλω,
ὁ Ἡρακλῆς εἰς τὴν τουρκιά, φόβο ἔδιδε μεγάλο,
γδυμνο μαχαίρ' ὁ Ἡρακλῆς, σὰ θέλα ἔδουν νὰ βγάνη,
ντελόγως ἐφωινιάζανε, «ἀλάχ-ἀλάχ κ' ἀμάνι.»
Εἰς τὴ Ρογδιάν ἐπρόβαλε ὁ Ἡρακλῆς μιὰ μέρα,
κ' ἐπαρετήρα τὴ Τουρκιά, ποῦ ἦτον ἀποπέρα,
Ἐρραίνονταν Ἀράπιδες Κερκέζοι Μισιρλίδες
εἶδε καὶ Καστρινοὺς ἐκεῖα Τουρμοντελικανίδες.
Ἄλλοι ἔσανε ἔς τὸν ποταμὸ καὶ ἄλλοι ἔς τὸ περβόλι.
ὡς ἐκάτὸ θὰ ἔσανε ἔς τοῦ Γάζη ὄλοι ὄλοι.
στρέφεται τότε ὁ Ἡρακλῆς κ' εἶπε τοῦ Χαραλάμπη,
«πρέπει Τούρκους ν' ἀφίσωμε νὰ χουν ἐκεῖν' οἱ κάμποι;
Τούρκους δὲν θέλω νὰ θωρῶ, ἀπὸ τῆ μιὰ τῆ πρώτης,
—«ἀίντε νὰ τοῖ σκορπίσωμαι, εἶπ' ὁ Μονοφασωτής.»
Τρεῖς ἄντρες ἐτυλίξανε Τουρκιά νὰ μπαϊράκη,
γιατὴ ἠπῆρανε μαζί καὶ τὸν Καλημεράκη.

Πέρτει τοῦ 'νιούς ἡ βράκα του τ' ἄλλιῦ τούρκου τὸ φέσι.
 τρεῖς καθαλάρ' ἐτρέχανε εἰς τῶν Τουρκῶν τὴ μέση.
 πέρα καὶ πὸδ' ἐτρέχανε μὲ τὸ γδυμνὸ μαχαίρι,
 οἱ τρεῖς κ' ἐδεκκτιζάνε τὸ Τούρκικον ἄσκέρι.
 Θρῆνος ἐγένειε εἰς τὴν Τουρκιὰ παρὰ ποτὲ μεγάλος·
 ὄντεν ἐπήγαιεν ὁ γείς κ' ἐγιάρχημενεν ὁ ἄλλος.
 ντελόγως ἐχάθηκεν τὰ τουρκομπαϊράκια,
 κ' οἱ Τούρκοι ἐκκρῶνανε 'ς τῆ βάγνης καὶ 'ς τὰ ρυάκια·
 ἐφύγαν' ὅσ' ἐζήσανε, κ' ἐδειάσανιν οἱ δρόμοι,
 ποῦ κ' ἕνας φαίνετο μακρὰ, κ' ἐγλάκανε ἀκόμη·
 εἰς ἕνα τόπον εὐγορο, 'ς τὰ δροσερὰ χορτάρια,
 'πέζέψανε κ' ἐκάτσανε τὰ τρία καλληκάρια·
 ἐκειὰ ἐκουβηδιάζανε μαζί κ' ἐκάνην χάζη,
 βουγία, γαιδάρους, πρόβατα, ἀπού 'σανε 'ς τοῦ Γάζη·
 οἱ Τούρκοι δὲν 'προφτάζανε νὰ πάρουνε κινένα,
 ὅλα τ' ἀφῆκαν κ' ἐφυγν ἐκειὰ διασκορπισμένα·
 σὲ λίγο ἤβγαίνε βοή μεγάλη 'ς τὸν ἀέρα,
 κ' ἤρχετο σύννεφο Τουρκιὰ 'ς τὴ Γούφυρ' ἀπὸ πέρα·
 καὶ χώρια ἤρχουνταν πεζοί, κ' οἱ καθαλάροι χώρια,
 κ' ἤρθαν κ' ἀπού τὴ θάλασσα μιντάτι δυὸ παμπορία·
 παμπορία καὶ νιζάμιδες, κανόνια μ' ἀραμπάδες,
 ἤρθα νὰ πολεμήσουνε τρεῖς ἄντρες τρεῖς φοράδες·
 τρεῖς γιὰ νὰ πολεμήσουνε, χιλιάδες ζεκινούνε,
 κ' ἐκείνοι τσοὶ ἔθωρούσανε κ' ἀπού τὰ γέλοια σκουνε·
 ὀμπρός καθάλα ἤρχουντο, πίσω πεζὸ ἄσκέρι,
 καπνὸ δὲν ἐθωρούσανε, μηδὲ γδυμνὸ μαχαίρι·
 'ς τὸ ὕστερον ὁ Ἡρακλῆς τῶς ἤπειε μιὰ μπάλα,
 κοντό καὶ δὲν ἐντράπηκε νὰ σπᾶς' ἐτσὰ καθάλα·
 Ἄμοναχὸν ἐπόμενε, 'ς τὸ κάμπο σολατσάρι,
 ἕνα κερκέζικ' ἄλογο, μὲ χωρὶς καθαλάρη·
 δυὸ τούρκους χάμ' ἐστρώσανε μὲ ἕνα μπαϊράκι,
 τοῦ Χαραλάμπ' ὁ σισανὲς καὶ τοῦ Καλημεράκη·
 'ς τσοὶ τούρκους 'σάν ἐμπέψανε ὁ κάθα γείς μιὰ μπάλα,
 ἐφυγαν καὶ τσοὶ κυνηγᾷ ὀπίσω ἡ καθάλα·
 'σάν ἐλαργάραν τῶν πεζῶ, μπάλες τῶν δὲν γροικουσί,
 - κάνουνε τῶν Κερκεζίδω, οἱ τρεῖς πάλι γιουρούσι.

πάλι χάρμ' ἔξαπλώνανε, ὅποιος ἤθελε λάχνη,
πάλ' οἱ Κερκέζ' ἔδειζανε εἰς τὸ ἀντριωμένους ράχνη
συχνὰ συχνὰ γιαγέρνανε καὶ τοὺς ἐφοβρίζαν,
ἔτσά τερτίπ' ἐκάνανε ὥστε νὰ πιάσουν ρίζαν
πλεῖα πέρα ἐπολέμανε Τούρκους ὁ Μελισώτης,
καὶ δίπλα του ὁ Κολουθὰς κ' ὁ Ἀνικολιώτης
ντελόγως 'ποῦ ἐκούσθησαν τῶν τουφεκιῶν οἱ χτύποι,
νὰ καταιβοῦνε καὶ αὐτοὶ ἐκάμανε τερτίπι
τοὺς ἀδελφούς τως εἶδανε νὰ κυνηγᾷ καθάλα,
κ' ἐστέναν τοῦτο τσοὶ πεζοὺς, μὲ ποῦ καὶ ποῦ μιὰ μπάλα
ὁ γείς τὸν ἄλλ' ἀπὸ μακρὰ τ' ἀδέλφια βοηθοῦνε,
κ' ἐδὰ μονομεριάσανε κ' ὁμάδι πολομοῦνε.
'Στοῦ Γάζη ὄντεν ἤρθανε τὰ παλληκάρια 'κεῖνα,
'ς ἕνα μετόχ' ἐχώστηκαν Τούρκοι, καμμιά ντουζίνα
ὅλη τὴν ὥραν χώνουνται, κικνεῖς ἔξω δὲ 'βγαίνει;
'σάν τσοὶ λαγούς εἰς τὴ φωληὰ ἦσανε λουπασμένοι
τρέμ' ἢ καρδιά τως κ' ἠπαίξε 'σάν τοῦ λαγ' ὅταν παίζει,
ὥστεν ἀποῦ 'σιμώσανε κοντὰ κοντὰ Κερκέζοι.
τὰ παλληκάρια χωριστὰ ἐπηκίαναν τρία, τρία,
κ' ἀπ' τὸ μετόχ', ἀνέλπισια, βγαίνει μπαταρία !!
Μὲ ἴντα χεῖλη νὰ τὸ πῶ !! πῶς νὰ τὸ κάμφ νάκλη
μιὰ μαύρη μπάλα εὔρηκε τὸν καπετὰν Ἡράκλη !!
Χάρμ' ἔπεσε, κ' ἀπόμεινε τ' ἄλογο χωρὶς βάρος,
τὸ καύχημα τῶ χριστιανῶ καὶ τῶν τουρκῶν ὁ Χάρος
«Πεζέψετε, ἀδέλφια μου, εἶπεν ὁ Μιχαῆλος,
ἀποῦ τὴν ἐπανάστασι μᾶς, ἔπεσ ἕνας στύλος»
σηκῶνεται ὁ Ἡρακλῆς καὶ 'ς τ' ἄλογόν του τρέχει,
μὰ σκάλα νὰ πατήση πλεῖο τὴ δύναμι δὲν ἔχει
μὲ βιάσι τὸν ἐβγάλαμεν 'ς τ' ἄλογόν του μεγάλη,
μὰ δὲ 'μπορεῖ νὰ βασταχτῆ καὶ ξαναπέφτει πάλι.
στέχουν καὶ λογαριάζουνε νὰ φύγουνε, γῆ ὄχι ;
νιζάμιδες πλακώνουνε, φωθιά 'χει τὸ μετόχι,
'ς τὸ ὕστερ' ἀπεφάσισαν νὰ φύγουν νὰ σωθοῦνε.
ἕνα μενοῦτ' ἂν 'αι σταθοῦν ὅλοι τως θὰ χαθοῦνε
τὸν πόδα 'ς τοῦ ἀλόγου του τὴ σκάλα, ὄντε βάνη,
τὸ χαρλάμπ' ὁ Ἡρακλῆς ἀποῦ τὴ βράκα πιάνει,

«Ποῦ πάτε ; εἶπ' ἀδέρφιά μου, λιοντάρια ἔξακουσμένα
 ποῦ φεύγετε κ' ἀφίνεται ἀμοναχὸν ἐμένα;»
 — «Δὲν θά σ' ἀφίσ' ἀμοναχὸ, εἶπεν ὁ Χαραλάμπης.
 Μὰ μ' ἓνα Τοῦρ' ἀγκαλιαστὸς στὸ ἄδη μέσα θά ἔμπης,»
 ἔφυγαν τότε ὄλοι των κ' ἔτρεχανε καθάλα,
 κ' ἐπῆγαν κ' ἐσταθήκανε μακρὰ κημπόσα ζάλα
 ἀπὸ μακρὰ τὸν Ἡρακλῆ στέκουν καὶ συντηροῦνε
 τὰ μάθιά τως, ἔμποδίζανε τὰ δάκρυα νὰ θωροῦνε,
 ἔπὸ πανωθιὸ τοῦ Ἡρακλῆ στέκουν μαχαίρια χίλια
 νὰ τοῦ σιμῶση πᾶσα εἰς ἤτρεμενε κ' ἐδείλια.
 Ἐνας ἐσήκωσε μπουρμάς νὰ τοῦ χτυπήσῃ χέρα,
 ὁ Χαραλάμπης τοῦ κάτστ' ἐστὸ κούτελο μιὰ σφαῖρα
 τοῦ Μιχαῆλο ἐπῆραν ἄλλος ἄλλη ἐστὸ στόμα,
 δύο Τοῦρκοι ἐπλακώσανε τοῦ Ἡρακλῆ τὸ σῶμα
 ἐτότεσα τοῦ Ἡρακλῆ ἔψηλὰ μαχαίρι λάμπει :
 ἀνὰ ζήσετε κουνιάδο μου, εἶπε, καὶ Χαραλάμπη.
 Ὑστερ' ἀκούστηκε φωνὴ μεγάλη νὰ μουγγρίζῃ,
 τὸν Ἡρακλῆ ἐκάνανε κομάτια ἄν τὸ ρίζι
 ἐτύλιξαν τὴν κεφαλὴ τοῦ Ἡρακλῆ ἐστὰ χόρτα,
 κ' ἐπῆγαν καὶ τὴν ἔστέσανε εἰς τῶ Χανιῶ τὴν πόρτα
 ἔπου τὰ μαλλιά τὴν κρέμασε τ' ἀγάρينو μελέτι,
 γιὰ νὰ τὴ βλέπη ἡ Τουρκιὰ νὰ πέρνη καερέτι.
 Ὅσοι Τοῦρκοι τὸν Ἡρακλῆ κατέχαν κ' ἐγνωρίζαν,
 ἔσὰ ἔθελαν δοῦν τὴν κεφαλὴ ντελόγ' ἀνεγυρίζαν
 ἢ μούτη τως ἐγίνοντο κίτρινη ἄν τὸ χῶμα
 ἔτρεμενε τὸν Ἡρακλῆ καὶ σκοτομέν' ἀκόμα,
 Τοῦρκος κιανεῖς ἐς τὴν κεφαλὴ, φοβάται δὲν σιμῶνει
 τὸ ἓνα μὰτ' εἶχ' ἀνοιχτὸ, θωροῦνε πῶς ξαμῶνει
 Ἐρτάναν τὰ μουστάκια του ἐς τῆ πόρτας ὡς τὴ μέση
 θωροῦνε κ' εἶναι γαύμενες μὲ ἐκείνες νὰ τοῖ δέση.
 Κομμάθια εἶσαι Ἡρακλῆ, πλειότερ' ἀπὸ σαράντα,
 ἄ μὰ θά ζήσης ἐστὴ καρδιὰς τῶν Κρητικῶ γιὰ πάντα,
 στεφάν' ἔχεις ἐστὴν κεφαλὴ μὲ τὰ ἀμάραντ' ἄνθη
 νὰ ἔρῃς τὸ Δημακόπουλο, τὸν Κοῦβο καὶ τὸν Ξάνθη.
 Τὸ ὄνομά σου, Ἡρακλῆ, θά λήη μὲ λαχτάρια,
 ὄντε περνεῖ ὁ Κρητικὸς τὴ Γαζανὴ καμάρα.

ἐσὲ καπετάν Ἡρακλῆ, λυπάται καὶ θαυμάζει,
 καὶ χύνει δάκρυα πικρὰ, ὅποιος στραφῆ ἔς τοῦ Γάζη,
 Ἡράκλῃ ἔπεσες καὶ σὺ, ἴσάν το Μεσολογγίτη
 μὲ τὸ δικό σου ὄνομα καυχᾶται Ἰδὰ ἡ Κρήτη.
 Πάντοτε ἀγαπητέρως θὰ εἶσαι ἔς τὴν πατρίδα,
 γιὰτὶ μ' ἰσέν' ἀπόγνησεν ἡ Κρήτη Λεωνίδα·
 κλάψετε, σεῖς οἱ φίλοι του, κ' οἱ ἡγετικοὶ τ' ὁμάδι,
 τὸ μοιρολόγι νὰ τραγουᾷ ὁ Ἡρακλῆς ἔς τὸν ἄδη.
 λέγεται τὸ τραγοῦδι του λυπητέρᾳ μὲ πάθος,
 κοπέλες, ποῦ σκοτώθηκε ἔς τῆ νειότης του τὸ ἄνθος.
 Καὶ σεῖς παλληκαράπουλα, τὸ αἷμα σας ποτάμι,
 ἄς τρέξῃ ν' ἀποκτήσεται τοῦ Ἡρακλῆ τὸ νάμι,
 γονεῖο ὅσοι ἔχεται παιδιὰ καὶ τ' ἀγαπάτε,
 τοῦ γέριω Κοκκινίδῃ μας τὸ μνήμα χερετᾶτε,
 καὶ σὺ διαβάτη ποῦ περνᾷς, σταμάτησε τὸ βῆμα,
 νὰ χύσῃς ἓνα δάκρυο ἔς τοῦ Ἡρακλῆ τὸ μνήμα.
 Χύνεται ἀδέρφια δάκρυα ἔς τὴ πλάκα τ' ἀποπάνω,
 κ' ἐγὼ μὲ τὸ τραγοῦδι μου, μνημόσυνο τοῦ κἄνω.

ΞΩΠΑΤΕΡΑΣ

Ἐκ Μεσαράς, ἐφρονεύθη ἐν τῷ πύργῳ τῆς κώμης
 Ἀπεζανῶν πρὸς τὸ ἔτος 1827.

Πουλιὰ μὴ κηλαιδῆσετε Σαββᾶτο γῆ Δευτέρα,
 γιὰτὶ τὸν ἐσκοτώσανε προχθὲς τὸν Ξωπατέρᾳ.
 Οὔτε ἔς τὴν Κρήτη κούστηκε οὔτε στὴν Ἑγγλιτέρᾳ,
 νὰ πολεμήσῃ τὴν Τουρκιὰ ἴσάν τὸν Ξωπατέρᾳ.
 Σὴν ἤθελε νὰ κατεβῆ ἔς τὸ Τοπακτι μὴν ὄρα,
 μικροὺς μεγάλους τὴν Τουρκιὰ ἐμάντριζε ἔς τὴν χώρα.

μιά ταχυνή 'κατέθηκε με τὸ γδυμνὸ μαχαίρι,
ἔφτά ἀγάδων κεφαλές ἐπῆρεν εἰς τὸ χέρι.
τῆ κεφαλές των ἔκαψε 'ς τὸν ἥλιον τῆ ξαπλώνει,
καὶ ἡ Τουρκιά ὡς τῷμαθε περίσσα ζαχιρώνει.
Τὸ μεσφερέτι 'κάμανε ντελόγο καὶ τερτίτι,
γιὰ νὰ σκοτώσουν τὸν Παπὰ νὰ ζέμπερδέσ' ἡ Κρήτη
Ἐγράψανέ του οἱ Χριστιανοὶ μηνοῦν του καὶ ζεστήχου,
ὄλ' ἡ Τουρκιά 'ρχεται γιὰ σὲ μόνο, Παπὰ, διακριόσου.
Δὲν τὸ 'γω πῶς ἐκίνησεν ὄλ' ἡ Τουρκιά γιὰ μένα,
μόνον 'διάλεξαν τὸν καιρὸν ποῦ 'γω λαβὴν 'ς τὴν χέρα.
'Ο Μαλικούτης ἀρχηγὸς τοῦ διπλοπαραγγέρονει,
γιὰ τὸν Θεὸν ἐξάδευρε 'ς τὸν Πύργον μὴ 'ζωμένης.
Γιὰ τὸν Θεὸν ἐξάδευρε 'ς τὸν Πύργον μὴ πλανᾶσαι
γιὰ θὰ σὲ κλεισῆ ἡ Τουρκιά καὶ θὰ παρπονᾶσαι.
'Ἐγὼ 'ς τ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ με τὴν Πανγκία,
'ς τὸν Πύργον μέσα 'σάν κλειστῷ ὄρντου δὲν ἔχω χρεία.
Μηνᾶ τ' ὁ Μεραμέτ-Ἀλῆς πρόδωσε Σωπατέρα,
γιατ' ἔφταζε τὸ τέλος σου, κ' ἡ ἄσκημῆ σου 'μέρα
Ἡάλιν τοῦ ξαναμήνησε πρόδωσε Σωπατέρα,
γιατὶ θὰ ἦνε αὔριον ἡ ὑστερή σου 'μέρα.
Δὲν προσκυνῶ μωρὲ σκυλιά, μόνον θὰ πολεμήσω,
ἴσως μιντάτι νὰ μοῦ 'ρθῆ νὰ σᾶσε διαγουμίσω.
Δὲν προσκυνῶ μωρὲ σκυλιά, καλὰ, θὰ ταγιαντίσω,
τὸν Κόρακ' ἀνημένω δὰ, νὰ σᾶσε διαγουμίσω
'Αν 'αι πεινᾶτε κ' ἤρθετε νὰ σᾶσε μαγερέψω,
πάλι καὶ θέλετε καυγὰ κορμιὰ θὰ μακελέψω.
Δὲν ἤρθαμε γιὰ τὸ φαί καὶ γιὰ τὰ μαγεργιά σου,
μᾶρθαμε σήμερο παπᾶ, νὰ 'δοῦμε τὴν ἀντριάσου.
Τοῦρκοι κολουνε 'ς τὸν πηλὸν καὶ ὁ Σῶπαπας 'ς τὸ κρέας
καλὰ τὸ λόγιασ' ἡ Τουρκιά, πῶς δὲν 'πομένη ἕνας.
Αὐτὸς ἐκόλαν εἰς τὸ κρέσ κ' οἱ Τοῦρκοι 'ς τὰ σμαγδάλια,
Θέμου μὴ ρίψης Χριστιανὸν ποτὲ σὲ τέθια χάλια.
Γιατὶ περίφημος Παπᾶς 'ς τὸν Πύργο πολεμᾶται,
αὐτὸς 'ποῦ 'κανε τὴ Τουρκιά καὶ πάντα τὸν φοβάται.
'Τοῦ Πύργου 'δώκανε φωθιά κ' ἤνοιξαν τὰ θεμέλια,
'ποῦ τὸν ἐσυγουράκανε τὰ τέσσερα καστέλια,

Ἐστὴν μέσην των γιουρούντισε πάλιν με τὸ μαχαίρι,
ἕναν ἀγόν ἐπλάκωσε, τὴν κεφαλὴν του πέρνει.
Ντελόγως τὴν ἐκάρφωσε, ἔπάνω ἔς τὸ μπαϊράκι,
καὶ τὴν ἐθώριεν ἡ Τουρκιὰ καὶ ἤπινε φαρμάκι.
Ἴντζ νὰ κάμω τοῦ καιροῦ ποῦ ἑσείραν τὰ ποτάμια,
μ' οὔλοι θεὸ να βρωμέσετε ἔς τῆς Διγήτριας τὰ πλάγια.
Μ' ἔμέτε δὲ μπουρμάδες μου κάμετε τὸ ντοῦ σας,
πάρετε τῆ καντίνες σας κάτσετε ἔς τὰ χωριά σας
Ἐκάμε μάνες χωρὶς γυῖους καντίνες δίγως ἄντρες,
ἔσὴν τὰ τραχιὰ τσοὶ μάζωνε τσοὶ σφαζιμὲ ἔς τῆ μάντρες
Αὐτὴ δὲν εἶνε ἄντριά μόνο ἔναι πουτανάντο,
σήμερον ἕνας Εὐπάπας σὰς ἔκκμ' ἔνω κάτω.
Δὲν εἶνε λέγω ἄντρεϊὰ μόνο ἔναι πουστουλουκι,
νὰ πολεμᾷτ' ἕνα Παπᾶ, ἐννιὰ χιλιάδες Τοῦρκοι.
Ἐχόρτασα τὴ χέρα μου κ' εὐφρονα τὸ κορμί μου,
ἔλα σύ, Σουλτικάρ ἀγά, κόψε τὴν κεφαλὴν μου.
Ἵσοι Χριστὸν ἔνομάζουνε καὶ τὸ νε προσκυνουνε,
λίθκι νὰ τοῦ βάνουνε καὶ νὰ τοῦ συγχωροῦνε,

— 0200700 —

Γ. ΔΑΣΚΑΛ ΤΣΕΛΕΠΗΣ

Ἐξ Ἀνωπόλεως Σρακιῶν, γενικὸς ἀρχηγὸς τῶν δυτικῶν
ἐπαρχιῶν, 1822.

Νὰ γε βουλήσ' ἡ Κυριακὴ καὶ νὰ βσίς' ἡ Τρίτη,
δὸν' ἐκίν ὁ Τσελεπὴς νὰ πᾶ νὰ πολεμήσῃ
ἔς τὴν Κάντανο ἔξεπέζεψε κ' ἔκαμε τὸ γιουρούσι,
κ' εἰς τὸ τᾶμι κλειστήκανε μισοὶ μεγάλοι Τοῦρκοι
μὰ ἕναν πῆδον ἔπαιξε ἔς τὸ δῶμ' ἀπάν ἀγέθη,
κ' οἱ χριστιανοὶ τοῦ φώνιαζαν γλήγορα νὰ καταίθη
ψιλὴ τρομάρα ἔπιασεν εἰς τὸ τᾶμι τ' ἀσκέρι,
ποῦ τὸ πολέμ' ὁ Τσελεπὴς σέ τοῦτο τὸ σφερί
τὸ μαχαϊράκιν τοῦ ἑσρε τὸ δῶμα νὰ τρυπήσῃ,

νά δώση 'ς τὸ τζαμί φωθιά οὐλους νά σοί καιντήση;
τὸυ Ζουναλάκη τοῦ μισοῦ στέκει του τὸ ντουφέκι,
γιατί καλά τ' ἐξάμωσε τοῦ Τσελεπῆ 'ς τὸ μπέτη,
'ς τὸ μπέτη τοῦ τῆ 'ξάμωσε 'ς τὸ στόμα τοῦ τῆ θάνει,
καί τότε δά ἐφωνιαξεν ὁ Τσελεπῆς «ἀμάνι»!!
μὰ ἕναν πῆδο ἐπαίξε κ' εἰς τὸ σοκάκι πέφτει,
δριμοὶ πόνοι τὸν σφάζουνε κιχνεῖς δὲν τὸ κατέχει·
Σηκώσ' ἀπάνω, Τσελεπῆ, νά κάμωμε γιουρούσι,
μπορετὸ νά πορίσουε ἀποῦ τὸ σπῖτ' οἱ Τοῦρκοι.
κ' ἀπ' ἧς τὸν ἀποσύρανε τοῦ Τούλια παραγγέλλει·
«ἀμέτε νά με θάψετε 'ς τὸ Σφακιανὸ καστέλι»
'Αργά, ἀπ' ἧς ἐμούντισε πορίζουε κ' οἱ Τοῦρκοι,
μὰ δὲ κατέν' ὁ Τσελεπῆς, νεκρὸς εἶν' 'ς τὸ ταμποῦρι.
Κ' ἐπῆγαν νά τὸν θάψουε 'ς τῷ Σφακιανῷ τῆ χώρα,
Τσελεπῆ τὸν ἐλέγανε, μὰ ἔστεκέν του κ' ὄλας·
κ' ὄντες τὸν ἐπερνούσανε 'ς τὰ Τριδιανὰ 'ς τὰ ρυάκια,
ἐκλαίγαν τὰ ῥωμηόπουλα κ' ἐβγάναν μαῦρα δάκρυα·
αἰφνίδιο τῷ τὸ 'πήγανε τῷ μάνας τὸ μαντάτο,
γδυμνή 'το καὶ ζυπόλυτη καὶ τὰ μαλλιά 'χε κάτω.
Καὶ κλαίει τον ἡ μάνα του ἡ κερ' 'Αλεξάντρινα,
ἀποῦ κλαίγε κέμάρανε τὰ ρόδα καὶ τὰ ἀρίνα.
ἀκρίβογυιέ μου Τσελεπῆ, ὡμορφο παλληκάρι,
δὲν ἦτο κριμα κ' ἀδικον ὁ χάρος νά σὲ πάρη;
γυιέ μου, καὶ δὲ σου τὸ 'λεγα, γυιέ μου καὶ δὲ σου τὸ 'πα
πῶς εἶν' ἡ μπάβλες δανικῆς, δὲν εἶν' ἐδά 'σάν πρῶτα;»
Κλαίει τον καὶ μιὰ κοπελιά, τὸ κέρα Μαριγάκι,
ἀποῦ 'κλαίγε κ' ἐμάραινε τῷ γῆς τὸ χορταράκι.
Κριμα 'ς τὸ μῆλο νά ψηγῆ, 'τὸ ρόδο νά μαδήση,
κριμά 'τونه κ' ὁ Τσελεπῆς ν' ἀδικοθανκτήση.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΕΡΒΟΣ

Ἐκ Μουρίου Σρακίων ἤρωσ τοῦ 1821, λαβῶν μέρος καὶ εἰς τὰς
ἐν Σάμφ μάχαι, ἀποθανὼν πρὸς τὸ 1830].

Λιοντάριν ἀρματώθηκε ἔπο πάνω νὰ κινήσῃ
ἔς τὴν Κρήτη γιὰ νὰ καταβῆ νὰ Τουρκοπολεμήσῃ
κ' ἔρχεται μὲ τὴν ἀνοιξι' ποῦ ξεφουρντῶν ἡ βιόλα
τὸ 'ζακουστό του τ' ὄνομα λεισι Ζερβονικόλα.

Κ' ἡ πεθερά του τοῦ 'δινε σοικίγια βουλωμένα.

— ὕγιέ μ' ἐκεῖ μὴν καταβῆς καὶ κάτσε μετὰ μένα.

— νὰ καταβῶ θέλω κ' ἐκεῖ, γιὰ τὴ χρισθιανοσύνη,
τὰ γράφ' ἡ μοίρα ἔς τὸ χαρτὶ ἀνθρώπος δὲν τὰ σβύνει.

ἔς τὴν Κρήτη θὲ νὰ καταβῶ καὶ δὸς μου τὴν εὐχή σου,
κ' ἂν σκοτωθῶ συγώρεσε, μάνα μου, τὸ παιδί σου.

πάλι, — Νικόλα δίδω σοι φλουριά ἕνα πιθάρι,

ὕγιέ μου νὰ μὴ καταβῆς γιὰτι θὰ μὲ πικράνης

Νὰ καταβῶ θέλω κ' ἐκεῖ νὰ Τουρκοπολεμήσω

νὰ κόψω Τούρκους Κρητικούς κ' ὀπίσω νὰ γυρίσω.

Μηδὲ τὸ θάνατο δηλιεῖ μὴδὲ Τουρκιὰ τρομάσω,
μέσα ἔς τὰ Λασιθιώτικα ὡς φτάξω θὰ περάσω.

— Πήγαίνε γυιέ μου ἔς τὸ καλὸ μὴ πᾶς καὶ πολυαργήσης,
γιὰτι θὰ ἔχω τὴν πίκρα σου νὰ μὲ παρηγορήσης.

μὰ 'κείνος ἐπολυάργησεν ὀπίσω νὰ γυρίσῃ,

κ' ἡ μάνα του ἔμπαράκρισε νὰ πᾶ νὰ τὸν ζητήσῃ.

Μ' ἀνάμεσα ἔς τὴ θάλασσα τὸ ἔδωσαν τὸ χαμπέρι,

τὸ πῶς ἀπόθαν' ὁ Ζερβός κ' ἐσκόρπισεν τ' ἀσκέρι.

καὶ γδύνεται τὰ τσόχια κ' ἐντύνεται τὰ μαῦρα,

κ' ἔκαψεν τὰ μαλλάκια τση ἔς τοῦ καντυλιού τὴ λαύρα.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

152 ΤΟ ΒΗΜΑ

ΜΑΜΕΙΟΝ ΔΙΕΛΙΘΟΜΕΝ
ΧΑΝΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΜΑΜΕΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ
ΜΗ ΑΝΕΜΟΝΕΤ
ΑΝΤΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ

